

Ο «ΠΛΟΥΤΟΣ» ΣΤΟ ΑΤΕΛΙΕ (I)

ΤΟΥ κ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΚΑΛΟ

Σ' άλλη σελίδα του περιοδικού μας αρχίζουμε από σήμερα τη δημοσίευση του «Πλούτου» του Άριστοφάνη. Με την ευκαιρία αυτή δημοσιεύουμε παρακάτω άρθρο του συνεργάτη μας κ. Γ. Βακαλό, για τον τρόπο που εκτέλεσε τη σκηνογραφία του έργου στο θέατρο «Ατελιέ», στο Παρίσι, όπου, καθώς είναι γνωστό, παίζεται τώρα με τον μεγαλύτερο θεατρικό θρύμβο.

Είναι φανερό πώς έπρεπε να με την ευκαιρία αυτή τὰ «Ν. Γ.» γίνει η πιο φλόγουρη έξοικουδ-

Ο κ. Γ. Βακαλό

τονίζουν τη χαρά που νοιώθουν για τις επιτυχίες του έκλεκτου συνεργάτη τους. Τέσσερα Παρισιανά θέατρα ανέβασαν, σχεδόν σύγχρονα, έργα με σκηνογραφίες δικές του. Τι ανέφεραμε: «Πλούτος» του Άριστοφάνη στο «Ατελιέ», «Ο κόσμος άναπέδω» του Ροζέ Φορτινάν στο θέατρο «Επουάλ», «Βαρβάρω» του Μ.σέλ. Ντεράν στο θέατρο «Σαιν Ζώρζ» και «Επικίνδυνη στροφή» στο θέατρο «Πιγκάλ». Ο κ. Γ. Βακαλό είναι άσφαλώς άπ' όρους τιμών άπόλυτα τις καλλιτεχνικές δυνατότες του τύπου μας στο έξωτερικό).

Μέσα σ' ένα χώρο μ' έφτά μέτρα άνοιγμα και βάθος άκτώ, έπρεπε ν' άναστηθεί η Άθήνα, μ' όλο τον πυρετό της δράσης μιάς ετυμιομένης πλιτείας. Στα πλάγια δεξιά κι' άριστερά, θά τοποθετηθούν τὰ διάφορα έργαστήρια. Στο βάθος, κάπως προς τὰ δεξιά, ο ναός της Τύχης, που, έξ αιτίας των διαστάσεών του, κυριαρχεί επάνω στον ύπόλοιπο διάκοσμο της σκηνής. Άριστερά, πιο άπομακρυσμένα, η πόρτα της πολιτείας, που θά χρησιμεύει για κύρια είσοδος στην κλειστή αυτή άγορά. Στο προσκήνιο ένα μικρό λαρό του Άπόλλωνα, στη γωνία του σταυροδρόμιου του δρόμου προς τον ναό της Τύχης και

των δρομοικών που οδηγούν στις συνοικίες, που υποτίθεται πώς υπάρχουν όλόγυρα στην πλατεία. Τέτοιο στάθηκε το σκηνικό πλάνο για τον «Πλούτο» τ' Άριστοφάνη, όπως τον διασκεύασε η Σμιόν Ζολιβέ, και που προσπάθησα να πραγματοποιήσω επάνω στη σκηνοθεσία του Σάρλ Ντυλάν.

Είναι φανερό πώς έπρεπε να με την ευκαιρία αυτή τὰ «Ν. Γ.» γίνει η πιο φλόγουρη έξοικουδ-

μηση του χώρου. Η Ιταλική αρχιτεκτονική της σκηνής με τις βεσημεύσεις που παρουσιάζει στην όρατότητα, μας έθετε προς λύση το ίδιο πάντα πρόβλημα: ν' αποφύγει κανείς την πολύγωνη και δίγως προοπτική εντύπωση ενός διάδρομου, που στενεύει όσο άπομακρύνεται από το προσκήνιο. Τέλος για να διορθώσω την άναπόφευκτη μούτωση σύνθεση των σκηνικών στοιχείων, μεταχειρίσθηκα διάφορα πλάνα τόσο σε ύψος, σε πλάτος και σε βάθος, όλα αυτά μέσα σ' ένα φόντο που δημιουργήσε την εντύπωση της θάλασσας. Όπως σε μερικές μινιατούρες του Μεσαίωνα, έλαττώσα τις πραγματικές διαστάσεις των έργαστηρίων, μαγαζιών, μπαλκονιών και σπιτιών, για ν' αποφύγω έτσι τις νεκρές κι' ουδέτερες επ'φάνειες και να δημιουργήσω, αντίθετα, ένα είδος «καλλιτεχνικής άναγκαιότητας», της ζωής και της δράσης μιάς πλιτείας. Πιστεύω πως με τον τρόπον αυτόν πλησίασα πολύ περισσότερο την άρχαία έλληνική ζωή, παρά εάν έκανα μιά ψυχρή άναπαράστασή της. Η ζωή των μαστών, του λαουτζίκου, ή οικειότητα μιάς δημόσιας πλατείας, είναι πάντα άρκετά όμοια, είτε πρόκειται για μιά πλατεία

της Άθήνας, είτε της Πομπηίας, είτε μιάς προβηγγιασής μητρόπολης. Άφού τοποθέτησα όλα τ' άναγκαία σκηνικά στοιχεία που άπαιτούσε το έργο (ναός, πόρτες, μαγαζιά, έργαστήρια, κατοικίες κλπ.), παρέμενε ακόμα μιά άλλη σημαντική δραμαστική άναγκαιότητα: η έξεύρωση ενός στοιχείου, που θά έξυμπερετούσε από τη μιά μεριά δυναμικά το έργο (δηλαδή την κίνηση του χορού και των ήθεσιών) κι' από την άλλη το πνεύμα του, τον άγώνα αυτόν για την κατάκτηση του πλούτου. Τοποθέτησα λοιπόν, ένα γυρό πλάνο στη μιά από τις πλευρές της σκηνής και στο βάθος, που δημιουργεί την εντύπωση ενός δρόμου προς την Έλπίδα, κάτι όπως στις εικόνες της Έπικάλ. Ο δρόμος αυτός της Έλπίδας ξεκινάει από τη δημόσια πλατεία, περνάει μπροστά από τον ναό της Τύχης και γίνεται ψηλότερα, μέσα στον αίθριο όριζάντα που κυριαρχεί άπάνω από τη θάλασσα.

Δεν άρκει όμως σ' ένα σκηνογράφο η ιδεαστή σύλληψη του σκηνικού του. Του είναι έξ ίσου άναγκαία η πρακτική αντίληψη, ή γνώση των άποστάσεων, ή εκτίμηση της ίσορρόπησης και της άναλογίας των διαφόρων στοιχείων της σκηνογραφίας του συνολικά, μιά κι' άναμεταξύ τους. Μιά σκηνογραφία δεν πρέπει ποτέ ούτε ν' άπογοητεύει, μιά ούτε να εκπλήσσει στην παράσταση. Η άποστολή της είναι να έξυμπερετεί τη σκηνοθεσία.

Σε μιά σκηνογραφία, όπως αυτή του «Πλούτου», όπου ήταν άπαραίτητη η ύπαρξη ενός μεγάλου άριθμού σκηνικών στοιχείων, δεν ήταν δυνατή μιά άπολύτως άρχιτεκτονική εκτέλεση, που δεν την επέτρεπε έξ άλλου κι' ο χώρος. Δεν είμαι θισσώτης ούτε της άποκλειστικά ζωγραφικής, ούτε της άποκλειστικά γλυπτικής εκτέλεσης μιάς σκηνογραφίας. Προτιμώ ένα άμάλγμα και των δυο αυτών στοιχείων, που τελικά θά τ' άρμυρίσει το φώς. Πιστεύω πως έτσι δημιουργείται μιά άληθινή θεατρική άτμόσφαιρα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΚΑΛΟ